

5. SINIF TÜRKÇE

ÇALIŞMA SAYFALARI

5. TEMA

YAZARLAR

Sabri CEYLAN

Kadir DURU

Gülten ERKEK

Murat PASTUTMAZ

EDİTÖR

Sabri CEYLAN

GÖRSEL TASARIM

Hayrullah ORHAN

Halil ŞİMŞEK

1. Etkinlik

A) TEMA Vakfı'nın kurucusu Hayrettin Karaca'ya ait aşağıdaki biyografide numaralanmış bölümler yer almaktadır. Bu bölümlere, metnin anlam akışını göz önünde bulundurarak Hayrettin Karaca'nın kendi cümlelerini yerleştiriniz. Numaralı bölüme hangi cümleyi yerleştirdiyseniz o cümlenin başına bölüm numarasını yazınız.

EROZYON DEDE HAYRETTİN KARACA

1922 yılında Bandırma'da doğdu. Varlıklı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmesine rağmen ailesi bu durumdan olumsuz etkilenmesine izin vermedi. **(I)** Küçük yaşlardan itibaren doğayı tanımaya ve çevre köyleri gezmeye başladı. Tarlada ve kırdaki büyükleriyle çalışarak yetişti. Her işi öğrenmek için büyük bir gayretle çalıştı. **(II)**

Çalışkan ve disiplinli bir insan olan babası Hocaazade Halil Efendi bir fabrikatördü. Hayrettin Karaca daha ilkokuldayken sürekli fabrikaya gider, oradaki işleri dikkatle gözlemleyerek öğrenmeye çalışırdı. **(III)** Babasının da isteğiyle 1941 yılında fabrikanın başına geçerek iş hayatına atıldı.

Karaca, dünyadaki sürekli tüketimin doğayı yok ettiğini fark etti. Doğayı korumanın ve bunun için de toplumu bilinçlendirmenin önemli bir görev olduğunu düşünürdü. Bunun üzerine bitki örnekleri toplamak amacıyla Türkiye'yi dolaşmaya başladı. **(IV)** 1980 yılında Yalova'nın Samanlı köyünde Türkiye'nin ilk botanik parkı olan "Karaca Ağaç ve Bitki Parkı"nı kuran Hayrettin Karaca, 135 dönümlük alanda 45 bin bitkinin toplanmasını sağladı. Burada bitki türleri üzerinde araştırmalar yapılmaktadır. **(V)**

Hayrettin Karaca ve birkaç gönüllü arkadaşının girişimiyle 1992 yılında Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA) kuruldu. TEMA aracılığıyla topluma erozyon tehlikesi anlatılmaya başlandı. **(VI)**

Ömrünü yurduna hizmetle geçiren Hayrettin Karaca, TEMA'yı bütün dünyada tanınan ve 54 ülkenin doğrudan üye olduğu bir vakıf hâline getirdi. Çalışmalarıyla pek çok ödül aldı. **(VII)** Hayrettin Karaca 20 Ocak 2020 tarihinde vefat etti.

Bunların arasında 2 tanesi benim için en büyük ödüldür. Biri, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmamdır. Diğer de 2500 metre yükseklikte bir dağda, küçük bir çocuğun beni arkadaşlarına göstererek "Koşun, Erozyon Dede gelmiş!" demesidir.

Toprak çok değerlidir. 1 cm toprağın oluşabilmesi için bazen 200 yıl geçmesi gerekir. Bizler canımızla kazandığımız bu toprakları korumak için yeterince çalışıyoruz.

Küçük bir çocukken öğrenmeye meraklı ve doğaya aşıktım. Büyüklerimi dikkatle seyreder ve her işi ben de öğrenmek isterdim.

Bununla yetinmemeliydim. Sahip olduğumuz doğal güzellikler bir bir yok olurken daha büyük projeler üretmem gerekiyordu. Bunun için el ele vermeli ve çok çalışmalıydık.

Ailem zor durumda olanlara yardım etmeyi severdi, akraba ve komşuluk bağlarımız güçlüydü; ben de bu bilinçle büyüdüm. Tüketmeyi değil, üretmeyi ve paylaşmayı öğrendim.

Burada el çıkırığında iplik sarar, ustaları seyrederek onlardan bir şeyler öğrenmeye çalışırdım.

Gezilerimde Türkiye'deki bitki türlerinin ve anıtsal ağaçların fotoğraflarını çektim ve bunların korunması için çalışmalar başlattım.

B) Metinde yer alan altı çizili kelimelerin eş anlamlılarını ipuçlarından yararlanarak aşağıdaki bulmacaya yerleştiriniz.

Bulmacadaki renkli kutucuklara yazdığınız harflerle oluşan anah-tar kelimeyi aşağıya yazınız.

2. Etkinlik

Giriş bölümü verilen metni fabl türünün özelliklerine, aşağıda verilen unsurlara ve ana düşünceye göre tamamlayınız.

Olay: Orman sakinlerinin ormanın yok olduğunu fark edip buna çözüm bulmaya çalışmaları

Yer: Orman

Zaman: Bir temmuz sabahı

Kahramanlar: Aslan, sincap, meşe ağacı, fil, çam ağacı ve ormandaki diğer hayvanlar

Ana Düşünce: Birlikte hareket etmek sorunların çözümünü kolaylaştırır.

YOK OLAN ORMAN

Orman hızla yok oluyordu. Bu gidişe bir çözüm bulmak için orman sakinleri bir araya geldiler.

[illegible]

Yazdığınız metni, tema sonunda yer alan “Yazılı Anlatım Değerlendirme Formu”nu kullanarak değerlendiriniz.

3. Etkinlik

Aşağıda verilen dilekçenin içeriği boş bırakılmıştır. Bu dilekçeye yerleştirilecek uygun unsurları aşağıdan seçiniz. Seçtiğiniz unsurların numaralarını dilekçede kırmızı renkle gösterilmiş kutucuklara yazınız.

1 Nil Feride KARA

2 Sayın Atatürk Ortaokulu

3 Taksi Durağının Yanı
Altındağ/ANKARA

4 5/A sınıfı öğrencisiyim. Okulumuzun düzenleyeceği geziye katılmak istiyorum. Ben de sizinle gelebilir miyim? Ben okulumu çok seviyorum. Bütün arkadaşlarım geziye gidiyor. Bu yüzden ben de gitmek istiyorum.

5 ATATÜRK ORTAOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE
ANKARA

6 Fatih Mah. Gül Cad. Papatya Apt.
18/6 Sincan/ANKARA

7 02.27.2020

8 Ben okulumu ve arkadaşlarımı çok seviyorum. Bu yüzden geziye katılmak istiyorum. Hepinize teşekkür ederim.

9 5/A sınıfının 180 numaralı öğrencisiyim. Samsun'a 09.05.2020 tarihinde düzenlenecek okul gezisine katılmak istiyorum. Gereğinin yapılmasını arz ederim.

10 5/A Sınıfından Murat

11 16-4-2020

12

13 03.04.2020

5

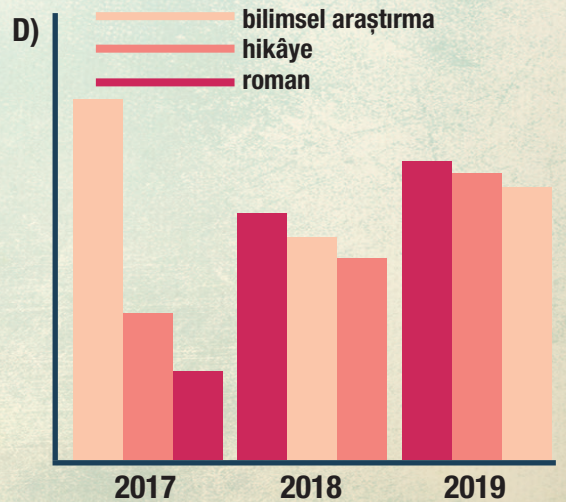
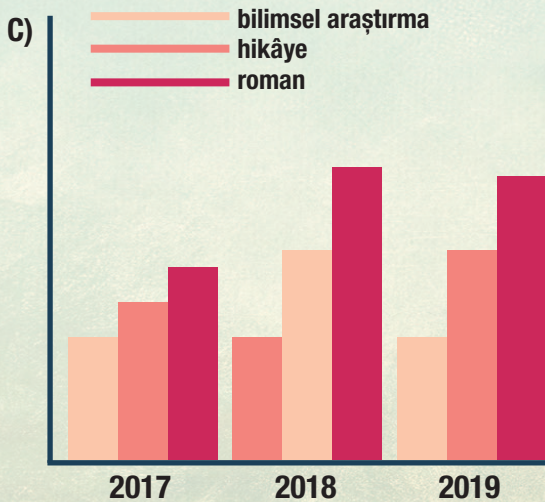
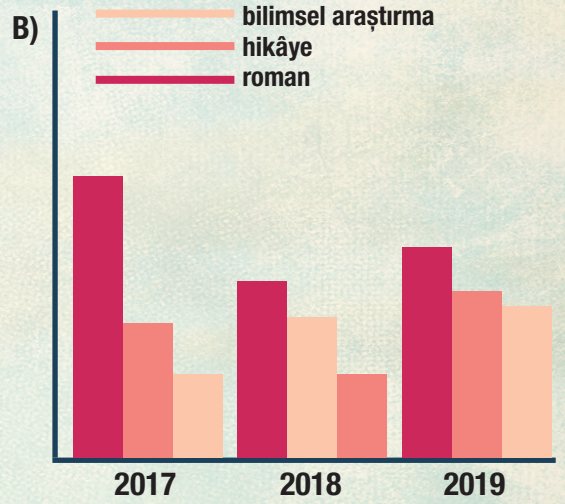
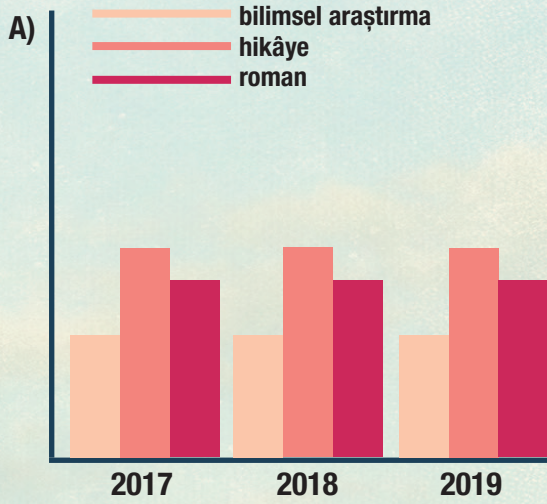

4. Etkinlik

Bir kütüphanede son üç yılda okuyucuların ödünç aldıkları kitaplara bakıldığında roman türündeki kitapların ilk sırada olduğunu görüyoruz. İlk yıl romandan sonra en çok ödünç alınan kitap türü hikâye iken ikinci yıl bilimsel araştırma türündeki kitaplar daha çok ödünç alınmıştır. Son yılda ise ikinci sırayı hikâye kitapları tekrar almıştır. Roman türünde en çok sayıda kitap ilk yıl ödünç alınmıştır. Bir sonraki yıl ödünç alınan roman sayısı azalmış, sonraki yıl ise tekrar artmıştır.

Bu metindeki bilgileri en doğru anlatan grafik aşağıdakilerden hangisidir?

5. Etkinlik

DİLLİ DÜDÜK

Söz gümüşse sükût altındır
 Masal okuyor bilmiyor o zır deli
 Rüzgâr eken fırtına biçer
 Kendi düşen ağlamaz yârim

Sen sen ol kalp kırma
 Uykuların kaçır sonra
 Akıllı ol oyuna gelme
 Tepetakla olursun eden bulur sonunda

(...)

Bana göre hava hoş kendi bilir
 Beni bilen iyi biliyor
 Boşa çabaları bu gönüllerde
 Hükmü geçmiyor

Hadi sev hadi hadi hadi gözünü karart da
 Koy elini kalbine şu yalan hayatta
 Gelen geçer kalan göçer unutma
 Sana da kalmaz bu ölümlü dünya

(...)

Tarkan Tevetoğlu

A) Yukarıda “Dilli Düdük” isimli şarkının sözleri yer almaktadır. Bu şarkı sözlerinde geçen bazı atasözü ve deyimlerin anlamları verilmiştir. Verilen bilgilerden hareketle bu atasözü ve deyimleri bularak boşluklara örnekteki gibi yazınız.

1) “Uyumak amacıyla yatmışken herhangi bir sebeple uyuyamamak” anlamındaki deyim: *uykusu kaçmak*

2) “Kendi zararına kendisi neden olanın yakınmaya hakkı olmaz.” anlamındaki atasözü:

3) “Gücü yetmek, sözü geçmek” anlamındaki deyim:

4) “İnandırıcı olmayan, oyalayıcı sözlerle kandırmaya çalışmak” anlamındaki deyim:

5) “Susmak bazen konuşmaktan daha iyi sonuç verir.” anlamındaki atasözü:

6) “Aldatılmak” anlamındaki deyim:

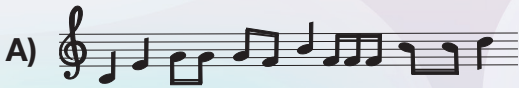

7) “Herkesin zarar görmesine yol açacak işler yapan kimse, çok sert tepkilerle karşılaşır ve sonunda en büyük zarara kendisi uğrar.” anlamına gelen atasözü:

8) “Bir işe atılırken hiçbir şeyden çekinmemek” anlamındaki deyim:

B) Anlamı verilen atasözü ve deyimlerin nota şeklindeki sembollerini inceleyiniz. Atasözü ve deyimlerin “Dilli Düdük” şarkısındaki kullanım sırası düşünüldüğünde bu atasözü ve deyimlere karşılık gelen notaların sıralanışı aşağıdaki-lerden hangisidir?

6. Etkinlik

ASLAN İLE FARE

Aslan toprakla oynuyormuş bir gün
 Bir de bakmış pençesinde bir fare
 Aslan, aslan yürekliymiş o gün
 Kıymamış canına, bırakmış yere
 Boşuna gitmemiş bu iyiliği
 Kimin aklına gelir
 Farenin aslana iyilik edeceği?
 Etmiş işte, hem de canını kurtarmış
 Günün birinde aslan
 Biraz çıkayım derken ormandan
 Düşmüş bir tuzağa
 Ağlar içinde kalmış

Kükremiş durmuş boşuna
 Bereket fare yetişmiş imdada
 Bu iş kükremekle değil
 Kemirmekle olur, demiş
 Başlamış incecik dişlerini işletmeye
 Gelmiş ipin hakkından ktır ktır
 Bir ilmik kopunca ağdan hayır mı
 kalır?
 Sabır, biraz da zaman
 Güçten öfkeden daha yaman
 Herkes herkese yardım etmeli
 Ben büyük, o küçük dememeli

La Fontaine (La Fonten)

A) Aşağıdaki özelliklerden, okuduğunuz metinde görülenlerin numaralarını işaretleyiniz. Bu numaraların karşılık geldiği harfleri kullanarak metnin türüne ulaşınız.

1	Yaşanmış ya da yaşanması muhtemel olaylar anlatılır.
2	Kahramanları genellikle hayvanlardır.
3	Düşünce yazılarıdır.
4	Ders vermek amacıyla yazılan öğretici metinlerdir.
5	Düz yazı yada şiir şeklinde yazılırlar.
6	Sahne sergilenmek amacıyla yazılırlar.
7	Yazar, düşüncelerini kanıtlama amacı güder.
8	Sade ve açık bir dil kullanılır.

M 1	F 2	S 3	A 4
B 5	i 6	E 7	L 8

Ulaştığım Metin Türü:

B) Aşağıdaki maddeleri okuduğunuz metinden hareketle değerlendiriniz. Gerçek hayatta karşılaşılabilecek olayların yazıldığı kutucuklar siyaha, gerçek hayatta karşılaşılamayacak olayların yazıldığı kutucuklar beyaza boyandığında ortaya çıkan şekli işaretleyiniz.

Aslanın toprakla oynaması	Aslanın tuzağa düşmesi
Farenin konuşması	Aslanın fareye merhamet göstermesi
Farenin aslana iyilik etmesi	Aslanın kükremesi

☐

☐

☐

☐

7. Etkinlik

PADIŞAH İLE YAŞLI BİLGİN

Sonunda Padişah ve Yaşlı Bilgin, Tuna kıyısındaki bilim yuvasında buluştular. Bilgin'in o güne değin yazmış olduğu matematik ve coğrafya kitapları, çizdiği haritalar, Doğu ve Batı ülkelerinde ilgiyle izleniyordu. "Bilgin" imzasıyla yayımlanan bu kitaplar, Topkapı Sarayı'nın Enderun Okulunda da öğrencilere okutuluyordu. Genç Padişah da zaman zaman bu kitaplardan yararlanmaktaydı.

Padişah, Bilgin'in bu çalışmalarından övgüyle söz etti. Sonra nasıl olup da böylesine engin bilgilerle donanabildiğini sordu. Bilgin, "Düşüne taşına yaşadım. Çevremi hem beyin hem de gönül gözüyle görmeyi âdet edindim. Bu arada sayısız kitap okudum. Bu uğraşlar zihnimi, gönlümü, yüreğimi öylesine zenginleştirdi ki... Gün geldi, bu zenginliği başkalarıyla paylaşma tutkusuna kapıldım. Gördüğünüz gibi evimi bilgiyle donanmak isteyen herkese açtım. Bu arada zamanı zorlayarak yaşam öykümü de yazıyorum. Çünkü yazılmaya değer dopdolu bir yaşam sürdürdüm. Anılarımın da insanlara yararlı olacağına inanıyorum." dedi.

Gerçekten Bilgin'in evinin, belleğindeki bilgi hazinelerinin ve de gönlünün kapıları herkese açıktı. Kendisinden bir şeyler öğrenmeye gelenlerin ne kimliklerini ne milliyetlerini sorardı. Müslümanlar kadar Hristiyanlar da çalışıyordu bu kapıları. O; bilgiyle birlikte iyilik, güzellik, doğruluk dağıtan kutlu bir dervişti. (...)

Gülten Dayıoğlu

(Yazarın "Tuna'dan Uçan Kuş" isimli kitabından alınmıştır.)

A) Verilen özelliklerden metindeki Bilgin'e ait olanların numaralarını tablonun altına yazınız.

1	Çevresini hem beyin hem de gönül gözüyle görür.	6	Çok kitap okur.
2	Kendini tüm dünyaya tanıtmak için uğraşır.	7	Sanatın hemen her dalıyla ilgilenir.
3	Öğrendiklerini başkalarıyla paylaşır.	8	Elindeki imkânları insanların kullanımına sunar.
4	Her yıl yeni bir keşif yaparak insanlığa hizmet eder.	9	Bilgisiyle iyilik, güzellik ve doğruluk dağıtır.
5	Kendisinden bir şeyler öğrenmek isteyenleri kimlikleriyle, milliyetleriyle değerlendirmez.	10	Tarihin önemli isimlerini kendine rol model alır.

.....

B) Metinde ve metinle ilgili açıklamada tırnak işaretinin kullanıldığı cümleleri aşağıya yazınız. Bu cümleleri inceleyerek tırnak işaretinin kullanım alanlarıyla ilgili açıklamaları cümlelerin karşısına örnekteki gibi yazınız.

Bilgin, “Düşüne taşına yaşadım. (...)” dedi.

Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözlerde kullanılır.

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

C) Aşağıda tırnak işareti içinde verilen sözlerden hangisi okuduğunuz “Padişah ile Yaşlı Bilgin” metninin ana fikrine en uygun sözdür?

1

“Mutluluk bir dostla paylaşılmadıkça yarımdır.”

F. Bacon (F. Beykın)

2

“Onunla her şeyi paylaşmak zevkinden yoksun kalınca hiçbir zevki tatmamaya karar verdim.”

Montaigne(Monteyn)

3

“Paylaşacak dostlarınız yoksa iyi şeylere sahip olmanın bir zevki de yoktur.”

Seneca (Seneka)

4

“Susmaktansa ilmini ilim öğrenmek isteyen kimselerle paylaşmak daha güzeldir.”

L.N. Tolstoy

5

“Sevdiklerimizin üzerinde sevinçlerini paylaşmak ve mutluluklarını çoğaltmaktan başka hiçbir etkimiz yok.”

Goethe (Gote)

8. Etkinlik

(...)

Gökyüzünde, yıldızlar arasında yaşayan ihtiyar bir adam varmış. Bu adam öylesine yaşlıymış ki yüzyıllardır dolaşmadığı gezegen, arkadaşlık etmediği yıldız, bilmediği tek bir meteor taşı bile yokmuş. Bütün galaksiler, yalnız başına dolaşan bu ihtiyar adamı tanımış ve ona derin bir saygı duyarmış. (...) “Benim tek görevim mutlu olmak ve çevremdeki mutsuzlukları sevince dönüştürmek.” demiş ihtiyar adam. Bu söyledikleri gerçekten de doğruymuş çünkü ihtiyar adamın üç yüz beş yıllık yaşamı boyunca çalıştığı tek bir işi varmış, o da üzgün olduklarında sönük görünen yıldızları mutlu ederek onların tekrar parlamasını sağlamakmış. İhtiyar adam işini severek yapıyor, pırl pırl bir gökyüzü inşa ediyormuş böylece. Günlerden bir gün, o güne kadar hiç fark etmediği sönük, küçük bir yıldızla karşılaşmış. Onu bugüne kadar görmemiş olmasına şaşırıp kalmış. (...) İhtiyar adam şaşkınlığından sıyrılıp soluğu küçük yıldızın yanında alarak “Neyin var küçük yıldız?” diye sormuş ona. (...) Küçük yıldız, ihtiyar adama doğru dönüp “Beni eski parlıma kavuşturabilir misin?” diye sormuş.

“Bunun için buradayım küçüğüm.” demiş ihtiyar adam içinde kabaran bir sevinçle. “Ama artık bunun bir anlamı olduğunu düşünmüyorum. Burada benden daha büyük ve parlak yıldızlar varken gökyüzünün bana ihtiyacı yok.” demiş küçük yıldız. “Hiç olur mu küçüğüm?” demiş ihtiyar adam sitemle, “Yeryüzünde senin parlıtını görebilmek için geceleri gökyüzünü seyreden küçük kalpler var. Mutsuzluğun onları da mutsuz ediyor, bunun farkında değil misin?” “Buna inanmamı beklemiyorsun değil mi?” diye söylenmiş küçük yıldız. “Bak küçüğüm!” demiş ihtiyar adam, “Evrendeki her yıldızın, yeryüzünde temsil ettiği bir canlı vardır. Bu bir çiçek, bir kuş, bir köpek veya bir insan olabilir.”

Küçük yıldız bu sözlere de ilgisiz görünmüş, “Beni böyle sözlerle kandıramazsın.” demiş ihtiyar adama. “Seni kandırmak gibi bir niyetim yok küçüğüm. Ama madem böyle düşünüyorsun, sana bunu kanıtlamak yine benim görevimdir. Dilersen seninle kısa bir gezinti yapalım.” demiş ihtiyar adam ve küçük yıldızla birlikte evreni dolaşmaya başlamışlar. (...) Ay ışığı altında parıldayan kuru bir ağaç gördüklerinde ise küçük yıldız birdenbire duraksamış. (...)

“Bu benim arkadaşım, ismi Woody.” demiş küçük yıldız, “Ah!” diye bir yakarıшта bulunmuş sonra, “Onu çoktandır görmedim. Sanırım onu yalnız bıraktım.” İhtiyar adam, “Woody mi?” diye sormuş şaşırarak. Onun dikkatini çekebildiği için mutlu olmuş. “Woody de kim?” diye yinelemiş sorusunu. “Yalnız ve mutlu bir ağaç.” demiş küçük yıldız, “Kaç mevsimdir çiçek açacağı günü bekliyor. Parlamadığım için ne zamandır beni göremiyordur. Onu ışıksız bıraktım. Kalbi bu acıya dayanabilmiş midir?” (...)

“Eğer ışığa sahipsen karanlıkta durma ve kimseyi de ışıktan mahrum etme.” Küçük yıldız, ihtiyar adam konuşmaya devam ederken ışığını geri kazanmaya, parlamaya başlamış. Güçlü ışığın etkisiyle kuru ağacın dallarında filizlenen tohumları izlemeye koyulmuşlar birlikte.

(...)

(Kısaltılmıştır.)
Özgür Balpınar

A) Metnin görsellerinden ve içeriğinden hareketle başlığını tahmin ederek yazınız.

B) “Bütün galaksiler, yalnız başına dolaşan bu ihtiyar adamı tanımış ve ona derin bir saygı duyarmış.” cümlesinde galaksiler, ihtiyar bir adamı tanıma ve ona derin bir saygı duyma özellikleriyle kişileştirilmiştir. Siz de metinde kişileştirilen diğer varlıkları bularak aşağıya yazınız. Metindeki varlıkların insana özgü hangi özellikleri taşıdıklarını belirtiniz.

Kişileştirilen Varlıklar

Kişileştirilen Varlıkların Özellikleri

C) Metinde ihtiyar adam küçük yıldızla yardımcı olmaya çalışmıştır. İhtiyar adamın yerinde siz olsaydınız küçük yıldızın sorununa nasıl çözümler üretirdiniz? Bulduğunuz çözümleri aşağıya yazınız.

D) Okuduğunuz metnin ana fikrini aşağıya yazınız.

YAZILI ANLATIM DEĞERLENDİRME FORMU

		EVET	KISMEN	HAYIR
1	Yazımda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullandım.			
2	Yazdıklarımı yazım ve noktalama kuralları yönünden inceledim.			
3	Yazımı bir konu ve ana fikir etrafında oluşturdum.			
4	Yazımı giriş (serim), gelişme (düğüm) ve sonuç (çözüm) bölümlerine uygun yazdım.			
5	Yazımın konusuna ve içeriğine uygun bir başlık belirledim.			
6	Yazımı oluştururken kendi gözlem ve deneyimlerimden de yararlandım.			
7	Yazımda (ama, fakat, ancak, lakin vb.) geçiş ve bağlantı ifadelerini kullandım.			
8	Yazımı fabl türünün özelliklerine uygun olarak yazdım.			

Sıra No	Sayfa No	Kaynakça
1	1	Metin komisyon tarafından yazılmıştır.
2	2	Turgut, S. (2016). "Ben Hayrettin Karaca", Adam Olmuş Çocuklar Yıldızlara Ulaşmak Serisi. İstanbul: Güneşyolu Yapım Yayın.
3	9	La Fontaine (1984) " Aslan ile Fare", La Fontaine/Masallar (Çev. Sabahattin Eyüboğlu). İstanbul: Ayla Ofset.
4	11	Dayıoğlu, G. (2018). "Padişah ile Yaşlı Bilgin", Tuna'dan Uçan Kuş. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
5	13	Balpınar, Ö. (2019). "Dünyanın En Güzel Manzarası", Yeryüzünün Kalbi, İstanbul: Timaş Yayınları.

Sıra No	Sayfa No	İnternet Kaynakçası	Erişim Tarihi
1	7	"Dilli Düdük" https://www.tarkan.com/album/metamorfoz-remixes/#1497268493949-1a3a32ff-edd2	08.02.2020

Sıra No	Sayfa No	Görsel Kaynakça	ID	Erişim Tarihi
1	1,2,3,4	https://www.freepik.com/free-vector/forest-silhouettes_794745.htm	794745	05.08.2020
2	Kapak, 2	Çizim/fotoğraf komisyona aittir.		
3	7	https://www.freepik.com/free-vector/pentagram-background-with-colorful-treble-clef_1308695.htm	1308695	05.08.2020
4	Kapak, 9, 10	Çizim/fotoğraf komisyona aittir.		
5	Kapak,11	Çizim/fotoğraf komisyona aittir.		
6	Kapak,13	Çizim/fotoğraf komisyona aittir.		
7	14	Çizim/fotoğraf komisyona aittir.		